

UČENJE: kar ni prirojeno, je pod vplivom učenja; to je pomemben proces pri zadovoljevanju naših motivov; ločimo: namerno učenje, nenamerno učenje (v spominu ostane dalj časa); učenje je duševni proces spreminjanja dejavnosti posameznika pod vplivom izkušenj z relativno trajnim učinkom; Glede na način učenja ločimo: enostavno: učenje s pogojevanjem (klasično in instrumentalno pogojevanje) in učenje z asociacijami (mehanično); sestavljeno: učenje s poskusi in napakami, modelno učenje ali učenje s posnemanjem in učenje z razumevanjem in vpogledom;

Glede na učno snov, gradivo ločimo: besedno ali verbalno in motorično ali senzorično;

učenje s pogojevanjem: klasično pogojevanje: Ivan Pavlov je delal poskuse na psih; za klasično pogojevanje je značilno, da pride najprej do brezpogojnega dražljaja - naravni dražljaj, ki bo avtomatično izzval neko prirojeno reakcijo; brezpogojni dražljaj [brezpogojni refleks (Pavel psu ponudi hrano [psu se slini); pogojni dražljaj [pogojni refleks (Pavel je pozvončkljal [psu se je slinil); če pogojni refleksi niso ojačani, nadgrajeni, sčasoma izginejo; kasneje je Pavlov prišel do pogojevanja višjega reda (psu je poleg hrana posvetil z rdečo lučjo [psu se je slinil); generalizacija: posploševanje (na vse podobne dražljaje človek reagira s podobno reakcijo); diferenciacija: razlikovanje (reagirane na točno določen dražljaj); instrumentalno pogojevanje: temelji na instrumentalnih refleksi, ki so v resnici pogojni refleksi, ki omogočajo pojavljanje brezpogojnih dražljajev s prijetnim učinkom in onemogočajo pojavljanje brezpogojnih dražljajev z neprijetnim učinkom;

učenje z asociacijami: temelji na vzpostavljanju zveze med dvema ali več besedami, med številkami, nizi podatkov; Aristotelova delitev: asociacije po stičnosti (to so tiste besede, ki so se večkrat pojavljale z drugimi besedami; ko se pojavi, ena, se spominimo še drugih), asociacije po podobnosti (stvari, osebe, ki so si podobni), asociacije po kontrastu (nasprotni stvari); proste asociacije: tiste besede, ki nam najprej padejo na pamet; vezane asociacije: več podatkov se nanaša na isto stvar; veržene asociacije: neka stvar nas spomni na drugo, ta na tretjo...;

učenje s poskusi in napakami: temelji na instrumentalnem pogojevanju; podatki tu niso že vnaprej podani, najprej moramo poiskati podatke, ki se jih moramo naučiti; počasi odpravimo vse napačne postopke, ostane nam tisti, ki nas pripelje do cilja; Thorndikovi poskusi: mačko pusti stradati, potem jo položi v kletko, pred katero je dal ribo; mačka je lahko prišla do nje le z vzvodom; to je večkrat ponovil, dokler se mačka ni naučila uporabljati vzvod; mačka je bila motivirana in nagrajena;

učenje s posnemanjem: potrebna sta dva: model, ki se obnaša na določen način in posnemovalec; celoten proces je sestavljen iz: opazovanja, osvojitve in sprejetja; pri opazovanju moramo biti pozorni, motivirani, imeti moramo sposobnosti, spomin, praktične izkušnje, da osvojimo obnašanje modela; da pride do sprejetja, se mora človek strinjati z obnašanjem modela; pomembna so naša stališča, čustva; posnemanje je pomembna oblika učenja; najbolj je pomembno v najzgodnejšem obdobju, ko se naučimo socialnega obnašanja; Bandura je proučeval agresivnost in altruizem (nasprotno od egoizma), ki sta posledica posnemanja; dognal je, da se otroci hitro naučijo agresivnosti, altruizma, egoizma; posnema se tudi način tega obnašanja;

učenje z razumevanjem in vpogledom: temelji na ugotavljanju posameznih odnosov med posameznimi stvarmi ali pojavi; pri učenju z vpogledom je prisotno razmišljanje; zelo hitro pridemo do rešitve; Koehlerjevi poskusi: z opicami (te razmišljajo samo na konkretnem nivoju); nekateri strokovnjaki pravijo, da je učenje z vpogledom možno samo takrat, kadar nimamo izkušenj, drugi pa, da je teh novih problemov zelo malo; večina je takih, za katere imamo že izkušnje;

besedno ali verbalno učenje: to je učenje besednega gradiva; več vrst učenj (z asociacijami,...); tri zakonitosti: ◆: odvisnost števila potrebnih ponavljanj od obsega učnega gradiva (obsežnejše gradivo več ponavljanj); □: določeno gradivo vidimo ali slišimo samo enkrat, si zapomnimo samo določene besede; □: smiselnost gradiva: lažje si zapomnimo smiselno gradivo, kot pa nelogično; □: odvisnost učnega uspeha od razporeditve učnega gradiva: lažje si zapomnimo začetek, in konec, težje pa sredino (konec in začetek sta bolj povdargena v zaznavanju; na sredini je preveč asociacij);

motorično učenje: je učenje novih motoričnih gibov in povezovanje z že znanimi; rezultat tega so spretnosti in navade; neko motorično spretnost obvladamo takrat, kadar dejavnost opravimo avtomatično in brez razmišljanja;

KRIVULJE UČENJA: motorične spretnosti in učinke učenja-besedne spretnosti lahko regostriramo in prikažemo na krivulji učenja; ta je grafični prikaz spreminjanja učnega učinka zaradi učenja; učni učinek: št. pravih odgovorov, hitrost učenja; količina učenja-čas v katerem se učimo;

A: negativno pospešena krivulja: na začetku hitro narašča, potem se upočasni in se na neki točki ustavi-plato: zgornja meja učnega učinka; na zač. smo spočiti, motivirani, snov je lažja, poznamo že osnove; potem smo utrujeni, koncentracija in motivacija padeta, snov je težja; snov, ki smo jo do takrat obdelali, moramo povezati, potem pridemo do platoja; najprej pridemo do psihološkega platoja; učni učinek se potem lahko še poveča nad psihološko mejo; za to je kriva močna motivacija; prideš do fiziološkega platoja-do tu se še lahko učimo;

B: pozitivno pospešena krivulja: učni učinek na začetku zelo počasi narašča, ker tukaj še ni osnov; ko si te pridobimo, učni učinek narašča in se ustavi na platoju;

C: linearno pospešena krivulja: je teoretična krivulja, najdemo jo samo tam, kjer prilagodimo gradivo, da učni učinek enakomerno narašča;

D: sigmoidna krivulja: to naj bi bilo šolsko učenje; začnemo z ničle, ni še osnov; počasi narašča, ko dobimo osnove je motivacija velika-učni učinek hitro narašča; proti koncu motivacija pade;

To so splošne krivulje, različne so glede na posameznika, odvisne od njegove motivacije, spomina, gradiva, koncentracije, učne sposobnosti;

učni TRANSFER: je prenos učnega učinka iz stare snovi na učenje nove snovi; dva transferja: pozitivni: imamo ga takrat, kadar nam prejšnje znanje pomaga pri učenju nove snovi (nadgrajevanje), negativni: imamo ga takrat, kadar staro znanje ovira učenje nove snovi; ločimo dva pozitivna transferja: ◆.: kadar imamo npr. podobne tuje jezike (podobne osnove, besede); □.: kadar imamo podobne metode oz. načine učenja pri dveh predmetih

pomnjenje in spomin: pomnjenje je proces trajanja spremembe, ki smo jo dobili z učenjem (ko se nekaj naučimo, pride do spremembe); traja nekaj časa; spomin je sposobnost pomnjenja; pomnjenje je sestavljeno iz: zapomnjenja, pozabljanja, ponavljanja; pomnjenje ima neko fiziološko zasnovano v možganih; strokovnjaki pravijo, da naj bi se v možganih izoblikovale oz. nastale spominске sledi; možgani niso skladišče, kjer bi se dogodki kopičili; sledi se s časom lahko spreminjajo (nečesa se medlo spominjaš, zamešaš razl. dogodke); spominске sledove se da dokazati z električnimi tokovi-možganskimi krivuljami-kratkočni spomin; dolgoročni spomin pa ugotavljajo s spremembami nulkeinskih kislin v možganih; ločimo tri vrste spomina:

vhod	senzorni spomin	kratkočasni (delovni) spomin	ponavljanje	dolgoročni spomin
------	-----------------	------------------------------	-------------	-------------------

senzorni spomin: je zelo kratek, to je razlika dražljaja, ki smo ga gledali, v spominu nam ostane sekundo do dve; kratkočasni spomin: traja od 20-40 sekund; imenujemo ga tudi delovni spomin, ker predstavlja sedanj čas; tu se odvijajo spoznavni duševni procesi, tukaj mi razmišljamo, rešujemo probleme; to si skušamo zapomniti in prenesti v dolgoročni spomin; ta je neomejen in lahko traja za večno; tu so shranjeni čisto vsi dogodki, tudi tisti, ki se jih ne spominimo (ne znamo jih priklicati);

senzorni spomin lahko prenesemo v kratkočasni in obratno; s ponavljanjem spravimo vse iz kratkočasnega v dolgoročni; kadar dogodke rabimo, jih priključimo v kratkočasni-delovni spomin, potem pa jih izoblikujemo v stavek, da to lahko napišemo;

naučeno in zapomnjeno lahko obnovimo na dva načina: v besedni obliki in s predstavkami; ta dva načina lahko potekata hkrati ali posamično; predstave, ko so še 'sveže', so zelo žive, kasneje pa zbledijo; predstave so reprodukcije zaznav oz. obnove tistega, kar smo doživeli ali občutili; pri zaznavanju imamo nek neposreden dražljaj, pri predstavah pa ne; kadar človek ni sposoben razlikovati med zaznavo in predstavo, govorimo o halucinacijah; te so najpogostejše pri shizofrenikih, ali če imaš visoko temp.; ločimo: spominске predstave-navadne: kadar obnovimo nek dogodek na isti način, kot se odvijal; domišljajske predstave: kadar sanjamo, fantaziramo; spominске predstave temeljijo na čutilih; najpogostejše so vidne, potem slušne, gibalne, vokalne, okušalne; vse te predstave najdemo pri vseh ljudeh; poleg teh, poznamo tudi predstave, ki jih ne najdemo pri vseh: edeitske predstave: so pri otrocih starih do 10 let, so osnova za fotografski spomin, to so zelo žive predstave, poleg pa otroci dodajo še svojo domišljijo; fotografski spomin: tu ni nič dodanega